

УНИВЕРЗИТЕТСКИ УЏБЕНИЦИ — ПРИВРЕДНО ПРАВО

аутора проф. др Јована Славнића

У едицији „Универзитетских уџбеника“ Издавачке радне организације „Научна књига“ из Београда, која као издавач приметно све више негује и у све већој мери се афирмише објављивањем правне литературе, почетком јануара месеца публикована је још једна значајна књига — Привредно право, дело др Јована Славнића.

Полазећи од конвенције о подели имовинског права на грађанско и привредно право аутор прихвата поделу материје на: Уводни део (појам, предмет, формирање и извори, са освртом на трговинско право и права других социјалистичких земаља); Правни положај субјекта привредног права и Уговоре у привреди. У уводном делу посебно је истакнуто место самоуправног права и општих услова уговора у изворима те гране права и односу Закона о облигационим односима и Општих узанси за промет робом. Акцептирајући концепцију нашег позитивног права о јединственом регулисању облигационих односа, без обзира на различите положаје учесника у робном промету, аутор исправно уочава да конвенција науке о самосталности привредног права као гране права у таквим условима у нашем правном систему захтева измену става о субјектима те гране права. Отуда у другом делу књиге утврђујући једну оригиналну поделу субјеката привредног права на организације удруженог рада које врше привредну делатност, задружне и уговорне организације, финансијске организације, удружења у привреди и радне заједнице које се формирају у овим самоуправним организацијама и заједницама проф. Славнић дискутује место физичких лица. Међу субјектима привредног права (оних који као имаоци радњи и други појединци који у виду регистрованог занимања објављују неку привредну делатност). Посебно успешно место у овом делу књиге су она поглавља у којима се одређује правни статус појединих од ових група привредних субјеката, затим поглавље о унутрашњој структури организације удруженог рада, о општим самоуправним актима организација удруженог рада и другим правним актима организације удруженог рада, управној функцији, функцији самоуправљања и пословној функцији, међусобним односима организација удруженог рада по основу тржишта (правном аспекту јединства југословенског тржишта у области промета робе и услуга и другим међусобним односима на тржишту), организацијама коопераната, уговорним организацијама, унутрашњој организацији заједнице осигурања и друга. Материја уговора о привреди импонује детаљношћу где се посебно истиче обрада уговора о продаји, уговора

о осигурању и банкарских уговора, који иче улазе у круг најсложенијих правних послова.

Једна од општих особина књиге је да она на нов начин обрађује правне институте ове научне дисциплине. Оваква оцена није само утисак. То је једна од првих књига у овој области објављена у време када је највећим делом окончан рад на правном изражавању насталих промена у нашем друштвено-економском систему започет усвајањем уставних амандмана, а нарочито интензивирањем након новог Устава из 1974. год. доношењем Закона о удруженом раду од 1976. год, Закон о облигационим односима од 1978. год. и других системских законских правних аката федерације и република, односно покрајина, и после којих је обрадити систем привредног права, како то примећује наш професор, академик Владимир Капор, прави подвиг. Тежиште књиге је на излагању нових правних института. У књизи се зато могу наћи детаљно обрађени нови правни институти, као што су, на пример, они који проистичу из обавезног повезивања, удруживањем рада и средстава, трговинских производних организација удруженог рада, нових правно-економских мера за спречавање стечаја организације удруженог рада (предсанација), истовременог извршења обавезе продавца на предају ствари и обавезе купца на плаћање цене и многи други. Многе већ „класичне“ категорије аутор посматра критички, у светлу нових друштвено-економских односа, те и то књизи даје несумњиво обележје креативног рада. Тако, на пример, традиционалну поделу банкарских уговора др Славнић посматра у функцији удруживања рада и средстава које организације удруженог рада остварују у банци те исправно диференцира послове банака који су предмет банкарске технике или економског односа, од оних који су предмет стварног, облигационог и међународног права. Затим, аутор шире обрађује један значајан број питања која су дуго запостављана или изостављана у литератури намена ове књиге. То је случај са радним заједницама које као својеврсни облик самоуправних организација у удруженом раду разврстава у четири групе полазећи од специфичности њиховог правног субјективитета, затим осигуравајућим организацијама, кредитним картама и другим.

Обрађујући на овај начин област привредног права аутор се излаже и једном свесном ризику, а то је да даје сопствене закључке о бројним дилемама, иако у литератури, у правној пракси значајна питања низа ових „нових“ обрађених правних института још нису довољно конкретизована и афирмисана (пример читавог низа института из уговора о продаји). Он, дакле, не прелази преко тих дилема. Тамо где је законска или самоуправна регулатива стала аутор иде даље и ову продубљује својим решењима. А она су у не малом броју случајева оригинална и успешно постављена. Следећи ризик коме се аутор излаже то је да некада оперише са „будућношћу“ у нормирању појединих института из ове области, оперише на бази нацрта и предлога појединих законских аката. Тај ризик има ипак и поред недостатака, и одређене предности. Пре свега практичне: обезбеђује корисницима књиге актуелан приручник, па, и поред могућих одступања у законским актима чије ће доношење уследити, то је исправније, него не ретка наша пракса прештампавања „застарелих“ уџбеника,

књига које нису усклађене, које касне, за променама у друштвено-економском систему.

Посебан квалитет рада је у напору аутора да обрађујући правне институте привредног права из правних извора на бази којих третира поједине категорије издвоји правну регулативу, од економских, социолошких, политичких односа који су у склопу појава које обрађује, дакле, институте привредног права посматра засебно као правни однос, док економске, политичке и друге услове егзистенције појединих категорија одвојено посматра доводећи их затим у везу са правним односом. То је посебно значајно ако имамо у виду да Устав и Закон о удруженом раду као што знамо, нису само правни акти.

Резултат таквог методолошког приступа категоријама привредног права је прегледност појава, односно обрађиваних института и јасноћа ставова. У овом смислу треба, на пример, истаћи одељак књиге који се односи на значајно питање одговорности за обављање самоуправљачких функција.

У овом приказу књиге др Славнића не може се заобићи осврт на стил којим се аутор служи. Проф. Славнић пише углавном кратком реченицом, језгровито се изражава, мисли и заступани ставови су јасно изражени. Повезаност излагања уз то доприноси и да се она са лакоћом чита и општи је утисак, пошто се у целини прочита, да је правна литература овом књигом обogaћена у оригиналности, а да је правна пракса добила један приручник у коме може наћи одговоре на бројне дилеме. Зато се надамо да ће књига имати широк круг читалаца.

др Предраг Шулејић